ԾՐԱԳԻՐ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

—

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՀԵՌԱԿԱ ԲԱԺՆԻ

ՅԵՐԵՎԱՆ 1938

14 FEB 2018

Հ. Խ. Ս. Հ.
ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԾՐԱԳԻՐ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՀԵՌԱԿԱ ԲԱԺՆԻ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1938

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

11-29055 գլ

Թարգ. Մ. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ
Թարգ. խմբ. Մ. ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ
Սրբագրիչ՝ Կ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
Գլավլիտի լիազոր՝ 8—3573, Պատվեր № 259. Տիրաժ 1500
Հանձնված է արտադրության 13 սեպտեմբերը 1938 թ.
Ստորագրված է տպագրելու 23 սեպտեմբերի 1938 թ.
Մանկավարժական Ինստիտուտի տպարան, Մարքսի փող. № 17, Երևան

Հաստատված է ԽՍՀՄ-ի ժողկոմխորհին կից բարձրագույն դպրոցների Համամիութենական Կոմիտեյի կողմից։
«9»-ն օգոստոսի 1938 թ.

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ՆԱԽԱԳԻԾ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄԸ

I մաս. Մանկավարժության ընդհանուր հիմունքները 6—ժամ
II մաս. Ցերեխաների դաստիարակությունը մինչև դպրոց գնալը . . . . . 4—ժամ
III մաս. Դպրոցական տարիքի յերեխաները . . . . 4—ժամ
IV մաս. ԽՍՀՄ-ի պետական քաղաքականությունը ժողովրդական կրթության ընդգավառում և դպրոցը 4—ժամ
V մաս. Կրթության և ուսուցման տեսություն (դիդակտիկա) . . . . . 30—ժամ
VI մաս. Դաստիարակության տեսություն . . . . 12—ժամ
VII մաս. Կոմյերիտական և պիոներական կազմակերպությունները դպրոցում. աշակերտական կազմակերպությունները . . . . . 4—ժամ
VII մաս. Դպրոցն ու ընտանիքը . . . . . 4—ժամ
IX մաս. Արտադասարանական և արտադպրոցական աշխատանքներն աշակերտության հետ . . . 4—ժամ
X մաս. Խորհրդային դպրոցի ուսուցիչը . . . . . 4—ժամ
XI մաս. Դպրոցավարություն . . . . . 4—ժամ

Ընդամենը 80 ժամ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ՝

1. *Մանկավարժության առարկան։*
2. *Մանկավարժության փիլիսոփայական հիմունքները։*
3. *Կոմունիստական դաստիարակության նպատակը։*
4. *Մանկավարժության աղբյուրները։*
5. *Դիտական մանկավարժական ուսումնասիրության մեթոդները։*
6. *Մանկավարժությունը և այլ մանկավարժական գիտությունները։*

1. Մանկավարժության առարկան

Գիտության մարքսիստական բացատրությունը։ Խորհրդային մանկավարժությունը գիտություն է աճող սերնդի կոմունիստական դաստիարակության, կրթության և ուսուցման մասին։ Դաստիարակության պատմական և դասակարգային բնույթը։ Դաստիարակություն, կրթություն և ուսուցում հասկացողությունների բովանդակությունը։ Մանկավարժության կուսակցականությունը։ Խորհրդային մանկավարժության հիմնական բովանդակությունը։

Հակամարքսիստական փորձեր՝ լիկվիդացիայի յենթարկելու մանկավարժությունը վորպես գիտություն. մանկաբանություն կեղծ գիտությունը, գռեհիկ «ռեֆլեքսոլոգիական» ուղղությունը

մանկավարժության մեջ, «դպրոցի մահացման» հակալենինյան տեսությունը։ Արհամարհանքով մանկավարժությունը «եմպիրիկ» և «գիտականակերպ դիսցիպլին» հայտարարելը։

Մանկավարժության և մանկավարժներին իրենց լրիվ իրավունքներում վերականգնելը (Կենտկոմի վորոշումը «Մանկաբանական աղավաղումները Լուսժողկոմատների սիստեմում»)։

Մանկավարժության փիլիսոփայական հիմունքները

Դիալեկտիկո-մատերիալիստական փիլիսոփայությունը, վորպես խորհրդային մանկավարժության մեթոդոլոգիական հիմք։ Դիալեկտիկական մատերիալիզմի մեթոդը, վորպես մանկավարժական տեսության կառուցման միակ գիտական հիմք։

Բուրժուական մանկավարժության փիլիսոփայական հիմունքների քննադատությունը։

3. Կոմունիստական դաստիարակության նպատակը

Մարքսիզմ-լենինիզմի հիմնադիրները նոր մարդիկ—կոմունիստներ դաստիարակելու մասին։ Նոր մարդու իդեալն ըստ մարքսիզմ-լենինիզմի հիմնադիրների՝ Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի և Ստալինի։ Ստալինյան դարաշրջանի նոր մարդիկ Խորհրդային Միությունում՝ Լենինի և Ստալինի մերձավոր աշակերտները և զինակիցները, Խորհրդային Միության հերոսները և ստախանովականները։ Սոցիալիստական պետության քաղաքացիները, վորպես Ստալինյան Սահմանադրության մեջ շարադրված իրավունքների և պարտականությունների կրողներ։

Կոմունիստական դաստիարակության նպատակի գիտականությունն ու կոնկրետությունը։

Մարքս-լենինյան ուսմունքն անհատի բազմակողմանի զարգացման մասին։ Կոմկուսակցության ծրագիրը կոմունիստական հասարակության բազմակողմանի զարգացած անդամներ դաստիարակելու մասին։ Մարդու բազմակողմանի զարգացումը, վորպես մտավոր կրթության, պոլիտեխնիկական կրթության, բարոյական, եսթետիկական և ֆիզիկական դաստիարակության միասնական դիալեկտիկական պրոցես։

Մարքս-լենինյան ուսմունքը ժառանգականության, միջավայրի և դաստիարակության մասին։

Բուրժուական մանկավարժների առաջ քաշած դաստիարակության—«ընդհանրապես մարդ դաստիարակելու», «կյանքի համար պատրաստելու» և այլ նպատակների քննադատությունը։

Անհատի զարգացման բուրժուական ռեակցիոն տեսությունների քննադատությունը՝ այսպես կոչված «բիոգենետիկ տրենդը» մանկավարժության մեջ։ Ֆաշիստական գաղանային տեսությունը ռասաների անհամարժեքության մասին. մանկաբանական կեղծ գիտության գլխավոր «որենքը»—«յերեխաների ճակատագրի ֆատալիստական պայմանավորվածությունը բիոլոգիական և սոցիալական գործոններով, ժառանգականության և ինչ վոր անփոփոխ միջավայրի ազդեցությամբ»։

4. Մանկավարժության աղբյուրները

Խորհրդային Միության դպրոցական աշխատողների լայն և բազմակողմանի փորձը։ Խորհրդային Միության դպրոցների, ժողկրթության բաժինների և Լուսժողկոմատների փաստաթղթերը։ Մանկավարժական հարցերի ուսումնասիրությունը և մոնոգրաֆիաները ԽՍՀՄ-ում։ Բուրժուական ժառանգության քննադատական վերամշակումն ու օգտագործումը։

5. Գիտական-մանկավարժական ուսումնասիրության մեթոդները

Գիտական-մանկավարժական ուսումնասիրության մեթոդներին առաջադրվող սկզբունքային պահանջները։ Գիտական մանկավարժական ուսումնասիրության մեթոդների ընութագրումը. դիտողություն (այս մեթոդի բազմատեսակությունը), փաստաթղթերի ուսումնասիրություն, մանկավարժական հետազոտություն, մանկավարժական եքսպերիմենտ։

Մանկավարժական ուսումնասիրության տվյալների մշակման վիճակագրական մեթոդը։ Մանկավարժական ուսումնասիրության հակագիտական մեթոդների (տեստերի, անիմաստ հարցաթերթերի և այլն) քննադատությունը։

6. Մանկավարժությունը յեվ մանկավարժական այլ գիտությունները

Մանկավարժությունը գիտությունների սիստեմում։ Մանկավարժական գիտությունների նպատակները, խնդիրներն ու բովանդակությունը։ Մանկավարժական գիտությունների սիստեմը՝ մանկավարժության պատմություն, դպրոցական առողջապահություն, հանրակրթական ուսումնական առարկաների դասավանդման մեթոդիկաները, հատուկ մանկավարժություն (սուրդո, տիֆլո, ոլիգոֆրեն մանկավարժություն)։

Մանկավարժությունը մանկավարժական գիտությունների սիստեմում։

Մանկավարժության կապը հոգեբանության և նրան հարակից այլ գիտությունների հետ։

ՉԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ցերեխաների դաստիարակությունը մինչեվ դպրոց գնալը

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ՝

1. *Մինչ նախադպրոցական տարիքի յերեխաները և նրանց դաստիարակությունը։*
2. *Նախադպրոցական տարիքի յերեխաները և նրանց դաստիարակությունը։*

1. Մինչ նախադպրոցական տարիքի յերեխաները յեվ նրանց դաստիարակությունը

Մինչ նախադպրոցական տարիքի յերեխայի առանձնահատկությունները։ Ցերեխայի խնամքն ու ֆիզիկական դաստիարակությունը մինչև մեկ տարեկան հասակը։ Փոփոխություններ մանկան սոմատիկայի, մոտորիկայի և պսիխիկայի մեջ՝ նրա հետագա զարգացման կապակցությամբ։

Ֆիզիկական դաստիարակությունն, դրա յարանների զարգացումն։ Մանկան կենսագործունեությունը։ Խաղը և յերեխայի ծանոթացումն իրեն շրջապատող իրականության հետ։ Մանկան հարաբերության դաստիարակությունը դեպի իրեն շրջապատող աշխարհը։ Մտածողության և խոսքի զարգացումը։ Եմոցիաների, ունակությունների և սովորությունների դաստիարակությունը։ Կոլեկտիվիզմի տարրերի դաստիարակությունը։ Մանկան «բնածին եգոիզմի» բուրժուական տեսության վոչ գիտական և ռեակցիոն բնույթը։ Ընտանիքի դերը մինչ նախադպրոցական տարիքի յերեխաների դաստիարակության մեջ։ Կոմկուսակցության և Խորհրդային Կառավարության հոգատարությունը մինչ նախադպրոցական տարիքի յերեխաների դաստիարակության վասին։ Հոգատարություն մոր և մանկան մասին. մանկամսուրների և կոնսուլտացիաների ցանցի ծավալումը։

2. Նախադպրոցական տարիքի յերեխաները յեվ նրանց դաստիարակությունը

Նախադպրոցական տարիքի յերեխաների առանձնահատկությունները։ Նախադպրոցականի կենսագործունեության բովանդակությունը։ Ֆիզիկական դաստիարակությունը։ Խաղերի մանկավարժական կազմակերպումը։ Խաղալիքներ։ Ցերեխաներին իրենց շրջապատող աշխարհի հետ ծանոթացնելու մանկավարժական կազմակերպվածությունը։ Մանկան հարաբերության դաստիարակությունը դեպի իր շրջապատը։ Մտածողության և խոսքի զարգացումը։ Եմոցիաների, ունակությունների և սովորությունների դաստիարակությունը։ Կոլեկտիվիզմի տարրերի դաստիարակությունը։ Հասարակական-քաղաքական դաստիարակության տարրերը։ Կրթական աշխատանքի տարրերը նախադպրոցական տարիքի յերեխաների հետ (ծանոթացում բնության հետ, գրագիտություն, թվաբանական պատկերացումներ և այլն)։

Նախադպրոցականի հարցերը. «ինչպես և սա կոչվում», «սա ինչ է», «ինչու։ Այս հարցերի պատասխաններին առաջադրվող

Կաղրերի պատրաստում։ Մասնագիտական, միջնակարգ և բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները և նրանց կապն ընդհանուր հանրակրթական դպրոցի հետ։ Միջնակարգ դպրոցի աշակերտության մասնագիտության ազատ ընտրությունը։ Պետության ոգնությունը միջնակարգ և բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում սովորողներին։

Դպրոցներ և դասընթացներ մեծահասակների համար։ Բանվորների և կոլտնտեսականների կողմից գիտության և տեխնիկային տիրապետելը։

Կապիտալիստական յերկրների ժողովրդական կրթության ընագավառում բուրժուազիայի վարած քաղաքականության քննադատությունը։

Գիտության, կուլտուրայի և դպրոցի կործանումը ֆաշիստական յերկրներում։

Առաջավոր գիտության, կուլտուրայի, դպրոցի ծաղկումը ԽՍՀՄ-ում։

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՑԵՎ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԴԻԴԱԿՏԻԿԱ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ՝

1. Մտավոր զարգացում. ընդհանուր և պոլիտեխնիկական կրթություն։
2. Կրթության և ուսուցման խորհրդային տեսության սկզբունքները։
3. Կրթության և ուսուցման բովանդակությունը խորհրդային դպրոցում (ուսման պլաններ, ծրագրեր և դասագիրք)։
4. Ուսումնական աշխատանքի կազմակերպումը։
5. Ուսուցման մեթոդները։
6. Աշակերտության գիտելիքների ստուգումն ու գնահատումը։
7. Ուսումնական ձեռնարկները։

1. Մտավոր զարգացում, ընդհանուր յեվ պոլիտեխնիկական կրթություն

Մտավոր զարգացման և կրթության նպատակները։ Մարքս-Լենինյան մտածողության և աշխարհայացողության ձևավորումը։ Գիտությունների հիմունքների տիրապետումը։ Մարքս-Ենգելս-Լենին-Ստալինը կոմունիստական կրթության բովանդակության և բնույթի, հանրակրթական գիտությունների և լենինիզմի գիտակցված ու կայուն տիրապետելու մասին։

Լենինի-Ստալինի ուսմունքը տեսության նշանակության մասին։

Տեսության կապը պրակտիկայի հետ։ Ֆիզիկական և մտավոր աշխատանքների միջև յեղած կորվածության վերացումը։ Իմացության մարքս-լենինյան տեսությունը վորպես խորհրդային դիդակտիկայի տեսական հիմք։

Ուսուցման պրոցեսի յուրահատկությունը և նրա տարբերությունը գնոսեոլոգիական իմաստով հասկացվող իմացության պրոցեսից։

Ինդուկցիայի, դեդուկցիայի, անալիզի և սինթեզի նշանակությունը մտավոր զարգացման և կրթության համար։

Մտավոր զարգացման և կրթության հարցերի աղավաղումների քննադատությունը ու կեղծ-գիտական մանկաբանական տեսությունները տարիքային լիմիտների, մտավոր զարգացման և կրթության զոնաների մասին։

Ֆաշիստական ռեակցիոն մանկաբանական տեսությունը մտավոր զարգացման և կրթության ֆատալիստական կանխորոշության մասին։ Կեղծ-գիտական մանկաբանական տեսությունը մտավոր զարգացմամբ յեռ մնացող յերեխաների դատապարտվածության մասին։

Լենինը և Ստալինը բուրժուական դպրոցներում տրվող ընդհանուր կրթության բնույթի մասին։ Խորհրդային դպրոցը, վորպես հանրակրթական և պոլիտեխնիկական դպրոց։ (Կոմկուսակցության ծրագրի § 12 կետ 1-ին)։ Պոլիտեխնիկական

կրթության բովանդակությունը (Լենին 30-րդ հատ. «Նշումներ՝ Կրուպսկայայի «Պոլիտեխնիզմի մասին» թեզիսների վրա»)։

Պոլիտեխնիկական կրթությունը և գիտության հիմունքների ուսումնասիրությունը։ (Կենտկոմի 1931 թ. սեպտեմբերի 5-ի վորոշումը տարրական և միջնակարգ դպրոցների մասին)։

Պոլիտեխնիկական կրթության հարցերում յեղած խեղաթյուրումների քննադատությունը—պոլիտեխնիկական դպրոցը գիտության հիմունքների ուսումնասիրությունից կտրելը, փոխարենը արհեստագիտություն ու բազմաարհեստագիտություն առաջադրելը և դպրոցական ուսուցումը գործարանում տարվող աշխատանքով փոխարինելը (դպրոցը գործարանի ցեխ)։

Մարքսը պոլիտեխնիկական կրթության իրացման անհրաժեշտության մասին՝ կապիտալիզմի տիրապետության պայմաններում։

2. Խորհրդային դիդակտիկայի սկզբունքները

Գիտության հիմունքների գիտակցական և կայուն յուրացումն աշակերտության կողմից։ Ուսուցման կապը հասարակական-արտադրական աշխատանքի և ֆիզիկական դաստիարակության հետ, վորպես միակ միջոց բազմակողմանի զարգացած մարդիկ պատրաստելու (Մարքս)։ Աշակերտների հասարակական-արտադրական աշխատանքը դպրոցի դաստիարակության նպատակների յենթարկելը (Կենտկոմի 31 թ. սեպտեմբերի 5-ի վորոշումը)։ Ուսուցման, կրթության և դաստիարակության միացումը դասակարգային պայքարի և սոցիալիզմի կառուցման հետ (Լենին-Ստալին)։ Ստալինյան սիրալիր վերաբերմունք դեպի յերեխաները։

Դաստիարակող ուսուցում։ Զննականության սկզբունքը ուսուցման մեջ։

Զննականության նշանակությունը գիտելիքների գիտակցական և կայուն յուրացման համար։ Աշակերտության ակտիվ աշխատանքը գիտելիքների, ունակությունների և կարողությունների գիտակցական ու կայուն յուրացման մեջ։ Աշակերտների տարիքային առանձնահատկությունների հաշվառումը ուսուցման և կրթության ընթացքում։ Ուսումնական նյութի համապատասխանումը յերեխաների կարողություններին։ Խորհրդային դպրոցի պրակտիկայում ստուգված ուսուցման բազմաղան մեթոդների կիրառումն ուսուցչի կողմից։

Մանկավարժի առաջատար դերը ուսուցման գործում։ Կոնկրետից դեպի վերացականը, ծանոթից դեպի անծանոթը, պարզից դեպի բարդը, հեշտից դեպի դժվարը դիդակտիկական կանոնների ըմբռնումն ու ոգտագործումը խորհրդային մանկավարժության մեջ։

Բուրժուական մանկավարժության կրթության և ուսուցման տեսության սկզբունքների քննադատությունը (աշակերտության գիտակցության մեջ կապիտալիստական հասարակարգի անխորտակելիության կեղծ գիտական դրույթներ ձևավորելն ու ամրապնդելը, իրերի և յերևույթների մետաֆիզիկական ուսումնասիրությունը, գիտության ֆալսիֆիկացիան և նրա քաղաքական ռեակցիոն ուղղությունը, աշակերտության կողմից գիտելիքների գիտակցական յուրացման արգելակումը, դոգմատիզմ, ֆորմալիզմ և սխոլաստիկան դասավանդման և գիտությունների յուրացման մեջ, աշակերտության պասիվ դերը գիտելիքների, ունակությունների և կարողությունների յուրացման մեջ, կապի բացակայությունն ուսուցման, ֆիզիկական դաստիարակության և հասարակական-արտադրական աշխատանքների միջև, մտավոր և ֆիզիկական աշխատանքների իրարից անջատելը)։

Ուսուցման և կրթության հոգեբանական-մանկավարժական հիմունքները։

Ուշադրություն. նրա դաստիարակությունը և նրա դերը ուսուցման մեջ։ Հետաքրքրություն. ուսուցման պրոցեսում հետաքրքրություն ստեղծելը։ Հետաքրքրության դերը գիտությունների հիմունքների տիրապետման մեջ։

Հիշողություն. աշակերտության հիշողության կատարելագործումը. հիշողության դաստիարակություն, բերանացի սովորելու մեթոդների ճիշտ կիրառումը, ունակությունների, վարժությունների դերն ու բնույթը, ունակությունները գիտակցաբար ձեռք բերելը։ Ցերևակայություն. նրա դերը կրթական աշխատանքում, ստեղծագործական յերևակայության դաստիարակություն։ Մտածողություն, գիտության հիմունքների ուսուցման առաջատար

դերը մտածողության զարգացման մեջ։ Ցուցադրականություն, գիտական դասակարգում դասավանդման մեջ և նրանց դերը մտածողության զարգացման համար։

Բանավոր և գրավոր խոսքի զարգացումը, տրամաբանորեն ուղիղ, ճշգրիտ և արտահայտիչ խոսք։ Եմոցիաներն ու նրանց նշանակությունը կրթության և ուսուցման գործում։ Եմոցիաների դաստիարակությունը։ Կամք, ուսուցման պրոցեսում բոլշևիկական կամքի զարգացումը։ Կամքի դերն ուսուցման մեջ։

Կրթության յեվ ուսուցման բովանդակությունը խորհրդային դպրոցում

(Ուսման պլաններ, ծրագրեր, դասագիրք)

Խորհրդային դպրոցի կրթության և ուսուցման բովանդակության կախում դպրոցի ուսումնա-կրթական և դաստիարակչական խնդիրներից և աշակերտության տարիքից։

Խորհրդային դպրոցի ուսումնական պլանները։ Ուսումնական պլանների առարկայական կառուցվածքը։ Ուսումնական պլանում հանրակրթական առարկաների ընտրության հիմունքները տարրական, վոչ-լրիվ միջնակարգ և միջնակարգ դպրոցների համար։

Խորհրդային դպրոցի ծրագրերը։ Խորհրդային դպրոցի գիտական-մարքսիստական առարկայական կայուն ծրագրերի կառուցման սկզբունքները։ Ծրագրերի կրթա-դաստիարակչական նյութերի դիալեկտիկական-մատերիալիստական կազմակերպման սիստեմը։

Գիտության հիմնական փաստերի շարադրումը գիտական-մարքսիստական սիստեմում։ Գիտելիքների, կարողությունների և ունակությունների խիստ սահմանադծված շրջանակն ուսուցման յուրաքանչյուր տարվա ամեն մի առարկայի համար։ Ծրագրերի համապատասխանումը աշակերտների տարիքին։ Առանձին առարկաների ծրագրերի շաղկապումը։ Սոցիալիստական շինարարության նյութերն ուսումնական առարկաների դասընթացում։

Կոմպլեքս-թեմատիկական և կոմպլեքս-պրոյեկտային սիստեմով կառուցվող ծրագրերի սկզբունքային պակասավորությունը։

Տարրական վոչ-լրիվ միջնակարգ և միջնակարգ դպրոցների առարկաների նպատակները, խնդիրներն ու բովանդակությունը։

Մայրենի լեզու և գրականություն.— Մայրենի լեզվի ընդհանուր կրթական նշանակությունը։ Աշակերտության գրագիտությունը, վորպես մայրենի լեզվի դասավանդման կարևորագույն խնդիրներից մեկը։ Բնականության ուսումնասիրության դաստիարակչական նշանակությունը։ Բանավոր և գրավոր խոսքի կուլտուրան և նրա նշանակությունը կրթության և դաստիարակության համար։ Դեպի մայրենի լեզուն սեր դաստիարակելը։ Ռուսաց լեզվի դասավանդման նշանակությունը Խորհրդային Միության վոչ ռուսական դպրոցներում։ Գրականության կրթական նշանակությունը։ Գրականության դերը աշակերտության ընդհանուր կրթական տեսածիրն ընդլայնելու գործում։ Մայրենի լեզվի և գրականության նշանակությունը դպրոցի դաստիարակչական խնդիրները լուծելու մեջ։

Մաթեմատիկա.—Մաթեմատիկայի կրթական և դաստիարակչական նշանակությունը։ Մաթեմատիկայի նշանակությունը տրամաբանական մտածողության, կամքի և ընավորության զարգացման համար։ Մաթեմատիկայի դերը ժամանակակից տեխնիկայի և բնության ուժերին տիրապետելու մեջ։

Մաթեմատիկայի նշանակությունը պոլիտեխնիկական կրթության մեջ։

Մաթեմատիկական դիսցիպլինները և նրանց նպատակադրումները։

Պատմություն.—Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստալինը պատմության կրթական և դաստիարակչական նշանակության և նրա դասավանդման մասին։

Պատմության նշանակությունը մարքս-լենինյան աշխարհայացողության ձևավորման մեջ։ Ինտերնացիոնալիզմ, խորհրդային հայրենասիրություն, դեպի կոմկուսակցությունը և նրա ղեկավարներ՝ Լենինը, Ստալինը սեր և անձնվիրություն դաստիարակելը։ Պատմական գիտելիքների նշանակությունն այլ ուսումնական դիսցիպլինների ուսումնասիրության գործում։

Ժողովրդական տնտեսության վերականգնումը Խորհրդային Միության դպրոցներում քաղաքացիական պատերազմի դասավանդման մասին (1934 թ. մայիսի 16)։

11-29085 գր.

ՀԱՅԿ ՊԵՏՀՈՒ ԱՐԽԻՎ ՊՐԵԳՍԼԱՍ

Ծրագիր մանկավարժ. դասընթացի—2

ԽՍՀՄ-ի պատմության և նոր պատմության դասագրքերի կոնսպեկտների առթիվ յեղած դիտողությունները (Ստալին, Կիրով, Ժդանով)։ Ստալինը կոմկուսակցության պատմության դասագրքի մասին։ Կառավարական հանձնաժողովի ժյուրիի վորոշումը միջնակարգ դպրոցի 3-րդ և 4-րդ դասարանների համար ԽՍՀՄ-ի պատմության լավագույն դասագրքի կոնկուրսի առթիվ։ Պատմության դասընթացի դասավանդման բաժանումն ըստ դասարանների։

ԽՍՀՄ-ի Սահմանադրության դասավանդումը և նրա կրթական ու քաղաքական-դաստիարակչական նշանակությունը։

Աշխարհագրություն. — Աշխարհագրության կրթա-դաստիարակչական նշանակությունը մարքս-լենինյան աշխարհայացողության ձևավորման, ինտերնացիոնալիզմի և խորհրդային հայրենասիրության դաստիարակման գործում։

Նույն նպատակներով ԽՍՀՄ-ի աշխարհագրության ուսումնասիրության առանձնահատուկ նշանակությունը դպրոցում։

Բնագիտություն.—Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստալինը բնական գիտությունները տիրապետելու մասին։ Բնագիտության կրթա-դաստիարակչական նշանակությունը դպրոցում։ Բնագիտության դերը յերեխաների մեջ մարքս-լենինյան աշխարհայացողություն մշակելու գործում։ Միջնակարգ դպրոցի ծրագրով աշակերտների կողմից դարվինիզմին ծանոթանալու նշանակությունը։

Բնագիտությունը և մարտնչող աթեիզմի դաստիարակությունը։

Բնագիտության նշանակությունը պոլիտեխնիկ կրթության համար։

Սոցիալիստական շինարարության նյութերի ոգտագործումը բնագիտության դասերի ընթացքում։ Բնագիտության դասընթացն ըստ դպրոցի տարբեր դասարանների։

Ֆիզիկա և քիմիա.— Ֆիզիկայի և քիմիայի նշանակությունը ընդհանուր և պոլիտեխնիկական կրթության համար։ Ֆիզիկայի և քիմիայի նշանակությունը մարքս-լենինյան մտածողության ձևավորման և հակակրոնական դաստիարակության համար։ Ֆիզիկան և քիմիան սոցիալիստական շինարարության և ԽՍՀՄ-ի պաշտպանության գործում։ Ֆիզիկայի և քիմիայի ծրագրերի հիմնական բաժինները միջնակարգ դպրոցի տարբեր դասարաններում։

Ոտար լեզուներ.—Ոտար լեզուների նշանակությունն ընդհանուր կրթության համար։ Ենգելսը հին և նոր լեզուների դասավանդման մասին։

Ոտար լեզուներն ու մայրենի լեզուն։ Ոտար լեզուների դասավանդման դաստիարակչական նշանակությունը (ինտերնացիոնալ դաստիարակություն)։

Նկարչություն և գծագրություն.—Կերպարվեստների գրաֆիկայի նշանակությունը բազմակողմանի զարգացած մարդ դաստիարակելու և կրթելու գործում։ Նկարչության դերը սովորողների եսթետիկական դաստիարակության մեջ։ Նկարչության դերը յերեխաների կոնստրուկտիվ գործունեության և պոլիտեխնիկական կրթության գործում։

Ցերաժշտություն, յերգ և ռիթմիկա.— Նրանց դերը աշակերտների եսթետիկական դաստիարակության գործում։ Ցերաժշտության ու յերգի ծրագրերի հիմնական բաժինները տարրական և միջնակարգ դպրոցում։

Ֆիզկուլտուրա.—Ֆիզիկական կուլտուրայի դասավանդման դաստիարակչական և կրթական նշանակությունը։ Ծրագրի հիմնական բաժինները տարրական և միջնակարգ դպրոցներում։

Դասագրքեր և նրա նշանակությունը աշակերտության կրթության և ուսուցման մեջ։ Լենինն ու Ստալինը դասագրքի մասին։ Դասագրքին առաջադրվող պահանջները նրա ձևավորման և բովանդակության տեսակետից։

Համ. Կ.(բ)Կ. ԿԿ 33 թ. փետրվարի 12-ի և 35 թ. ոգոստոսի 7-ի վորոշումները տարրական և միջնակարգ դպրոցների դասագրքերի մասին։

Աղավաղումներ խորհրդային դպրոցի համար դասագրքեր կազմելու գործում։

Նախահեղափոխական դպրոցի լավագույն դասագրքերի բնութագիրը։

Խորհրդային դպրոցի լավագույն դասագրքերի վերլուծությունը։ (ԽՍՀՄ-ի պատմություն և այլ դասագրքեր)։

4. Ուսումնական աշխատանքների կազմակերպումը

Ուսումնական աշխատանքներին առաջադրվող մանկավարժական պահանջները։

Ուսումնական տարին։ Ուսումնական տարվա բաժանումը քառորդների։

Ուսումնական որերի թիվն ուսումնական տարում։ Արձակուրդներն ու նրանց տևողությունը։ Ուսումնական շաբաթ և ուսումնական որ։ Դասերի խիստ և վորոշակի դասատախտակ։ Դասերի քանակը յուրաքանչյուր դասարանում։ Դասատախտակ կազմելու սկզբունքները։ Դասերի տևողությունը և դասամիջոցները։ Դասատախտակի հարցերում յեղած աղավաղումների քննադատությունը (այսպես կոչված «աղատ», «սահուն» դասատախտակ)։

Դասարան։ Սովորողների կայուն կազմը դասարանում։ Դասարանների կոմպլեկտավորման սկզբունքները։ Կեղծ գիտության՝ մանկաբանության և բուրժուական մանկավարժության կողմից առաջ քաշված դասարանների կոմպլեկտավորման ռեակցիոն սկզբունքների («մշտական բրիգադներ» և այլն) քննադատությունը։

Խորհրդային դպրոցի ներքին կարգ ու կանոնը և ռեժիմը։ Աշակերտների դպրոց ընդունելը։ Դպրոց ընդունելիս ուշադիր և զգայուն վերաբերմունք դեպի ծնողներն ու յերեխաները։ Յերեխաների փոխադրումը մի դպրոցից մյուս դպրոց։

Դասը վորպես ուսումնական աշխատանքի կազմակերպման հիմնական ձև խորհրդային դպրոցում։ Դասերի անխզելի կապը խորհրդային դպրոցում։

Դասերի կրթա-դաստիարակչական խնդիրները։ Դասի կառուցման կախվածությունն այդ խնդիրներից։ Դասավանդման, առարկայի, դասի թեմայի և աշակերտների տարիքի յուրահատկությունների հաշվառումը։ Դասերի գիտական դասակարգման սկզբունքները։ Դասերի հիմնական տիպերը՝ նոր գիտելիքների հաղորդում, նախապես հաղորդվածի ամրապնդում, հսկողություն սովորողների գիտելիքների վրա։ Սովորողների աշխատանքը դասի ընթացքում ուսուցչի ղեկավարությամբ։ Ուսուցչի դասին նախապատրաստվելը։ Դասի կոնսպեկտ և պլան։ Անցած դասի

անալիզը։ Ցուցադրական դասերը, վորպես դպրոցական աշխատանքների լավագույն փորձի փոխանակման միջոց։

Դասի, վորպես ուսումնական աշխատանքի կազմակերպման ձևի բացատրման քննադատությունը և դասի փոխարինումը «աղատ պարապմունքով» ուսուցչով և առանց ուսուցչի։ Դատարակչական աշխատանքի անտեսումը դասի ընթացքում։ Դասը հարցումների և առաջադրանքների վերածելը։

5. Ուսուցման մեթոդները

Խորհրդային դիդակտիկայի սկզբունքները, վորպես ուսուցման մեթոդների և ձևերի հիմք։ Ուսուցման մեթոդների և ձևերի բազմազանությունը՝ ստուգված խորհրդային դպրոցի պրակտիկան։ Ուսուցման մեթոդների բնութագիրը։

1. Առարկայի շարադրումն ուսուցչի կողմից.— Ուսուցչի շարադրման առաջադրվող պահանջները՝ շարադրման տրամաբանական պլան, ամբողջացած բովանդակություն, շարադրանքի գաղափարական ուղղություն, շարադրանքի համապատասխանումը գիտակցական ըմբռնման և կայուն կերպով հիշելու հնարավորություններին։ Խոսքի կուլտուրան և ձայնին տիրապետելը։ Ուսուցչի կողմից զննականություն կիրառելը թեմայի շարադրման ընթացքում։

Ուսուցչի պատմելը, ուսուցչի պարզաբանելը, դպրոցական դասախոսություններ։

2. Զրույց.— Զրույցի առարկան։ Զրույցի պլանը։ Հարցերի կախումն ունենալը մանկավարժական նպատակից։ Հարցերին առաջադրվող պահանջները։ Աշակերտների պատասխաններին առաջադրվող պահանջները։

Զրույցի ամփոփումը ուսուցչի կողմից։ Զրույցի ընթացքում աշակերտության կողմից ձեռք բերած նոր գիտելիքների ամրապնդումը։ Զրույցի ընթացքում ուսուցչի կողմից ցուցադրական իրեր ոգտագործելը։ Այսպես կոչված «աղատ զրույց»-ի քննադատությունը, զրույցն եվրեստիկական մեթոդով և կատեխիզիսով փոխարինելը, վորոնք կիրառվում եյին հին դպրոցում։

3. Յերեխաների աշխատանքը դասագրքով.— Դասագրքի ոգտագործումը դասի ընթացքում։ Նյութի սիստեմատիկ

շարադրանքն աշակերտության կողմից՝ դասագրքի համաձայն։ Ուսուցչի կողմից առաջադրված հարցի պատասխանը դասագրքի համապատասխան բաժնում գտնելու հմտություն։ Դասագրքի նյութերի կոմբինացիան՝ տրված հարցերին պատասխանելու համար դասագրքով վարժություններ կատարելը։ Դասագրքի նյութը գրաֆիկայով հաղորդելը։ Դասագրքում շարադրված առանձին թեմաների կոնսպեկտներ և պլաններ կազմելը։ Դասագիրքը լրացնող լրացուցիչ ձեռնարկների ներգրավումը։

Դասագրքով ինքնուրույն կերպով աշխատելու ունակությունների զարգացումն աշակերտների մեջ։

4. Աշակերտների լաբորատոր աշխատանքները ուսուցչի ղեկավարությամբ։ Լաբորատոր պարապմունքների տարբերությունն ուսուցման մյուս մեթոդներից։ Առարկաներ, վրոնցով կարելի է և պետք է աշակերտության հետ տանել լաբորատոր աշխատանքներ։ Լաբորատոր աշխատանքներում յեղած աղավաղումները՝ «լաբորատոր-բրիգադային մեթոդ»։ Ուսուցման մեթոդների ընտրությունը կախված դասի մանկավարժական խնդիրներից։

Եքսկուրսիա.—Դպրոցական եքսկուրսիաների հատատուկ դասատախտակ՝ դասավանդման պլանի համապատասխան։ Եքսկուրսիայի անցկացման պլանները։ Եքսկուրսիայի նախնական նախապատրաստումն ուսուցչի կողմից։ Ուսուցչի և յերեխայի աշխատանքի մեթոդները եքսկուրսիայի ընթացքում։ Եքսկուրսիայի արդյունքների ամփոփումը դպրոցում։

Յերեխաների վարժությունները.—Վարժությունների նպատակադրումները։ Բանավոր, գրավոր, գրաֆիկական և տեխնիկական վարժությունները։ Տարրական և միջնակարգ դպրոցների աշակերտների վարժություններին առաջադրվող պահանջները։ Գրավոր աշխատանքների ուղղումն ու վերլուծությունը։ Գրավոր և այլ վարժությունների գերազանց կատարման կազմակերպումը։ Սխալների կանխման մանկավարժական միջոցառումները։

Վարժությունների մեթոդիկայի դրվածքում յեղած աղավաղումների քննադատությունը։

Իլյուստրացիան և դեմոնստրացիան ուսուցման մեթոդների կիրառման ընթացքում։ Փորձերի և նկարների ցուցադրում, պրոեկցիոն լապտերի, կինոյի և ստերեոսկոպի գործադրումը։ Բաշխվող նյութերի գործադրումը դասի ժամանակ։

Աշակերտների տնային աշխատանքները և նրանց կատարումը.—Աշակերտներին տնային աշխատանքներ տալու մեթոդիկան. առաջադրությունների հատատուկությունն ու նրանց կատարման ճանապարհները, աշակերտության տնային աշխատանքների կապը դասի աշխատանքների հետ։ Ուսուցչի ղեկավարությունը աշակերտության՝ տնային աշխատանքների կատարման ընթացքում։

Աշակերտության տնային աշխատանքների ստուգումն ու վերլուծումը դասարանում։

Լրացուցիչ պարապմունք աշակերտության հետ.—Այդ պարապմունքների կազմակերպումը դասի ընթացքում և դասից հետո ուսուցչի ղեկավարությամբ։ Յետ մնացող աշակերտների ուղղության գործի կազմակերպումը։

6. Աշակերտների գիտելիքների ստուգումը յեվ գնահատությունը

Դպրոցական աշխատանքների հաշվառման հիմքերը։ Աշակերտների գիտելիքների հաշվառման պլանն ու մեթոդիկան։

Աշակերտների առաջադիմության հաշվառման ստանդարտ մեթոդների՝ տեստերի քննադատությունը։ Գիտելիքների գնահատություն, գնահատականների նորմաները (չափանիշները)։ Տարբերական ստուգողական քննությունները և նրանց նախապատրաստումը։ Աշակերտների առաջադիմության ցուցանիշները։

Անառաջադիմության պատճառների վերլուծությունը։ Յերկրորդ տարեցիության պատճառները։ Յերկրորդ տարեցիության վերացման միջոցները։

Լրացուցիչ աշխատանքներ աշակերտության հետ՝ ամառային արձակուրդների ընթացքում։ Յերկրորդ տարեցիության անխուսափելիության մանկաբանական կեղծ գիտության ռեակցիոն տեսության քննադատությունը։

7. Ուսումնական ձեռնարկներ

Դպրոցական ուսումնական ձեռնարկների և նրանց ուսումնական աշխատանքներում գործադրելուն առաջադրվող դիդակտիկ պահանջները։ Ձեռնարկների ընտրությունը թեմաների մշակման համար։ Ձեռնարկների դեմոնստրացիայի ձևերը դասի ընթացքում։ Աշակերտների աշխատանքն ուսումնական ձեռնարկներով։ Ուսումնական ձեռնարկների տիպերը՝ դպրոցական տպագրական ձեռնարկներ, դպրոցական սարք, մոդելներ, դպրոցական կոլեկցիաներ։ Ուսումնական ձեռնարկների ամեն մի տեսակին առաջադրվող մանկավարժական և մեթոդական պահանջները։

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ՝

1. Կոմունիստական բարոյականության դաստիարակություն։ Հակակրոնական դաստիարակություն։ Ինտերնացիոնալ դաստիարակություն։ Սոցիալիստական հայրենասիրության դաստիարակություն։ Բոլշևիկյան զգոնության դաստիարակություն։ Գիտակցական դիսցիպլինայի, դեպի աշխատանքը կոմունիստական վերաբերմունք ունենալու և սոցիալիստական սեփականության դաստիարակություն։ Սոցիալիստական հումանիզմի դաստիարակություն և գիտակցական վերաբերմունք դեպի սոցիալիստական համակեցության կանոնները։
2. Բոլշևիկյան կամքի և բնավորության դաստիարակություն։
3. Ֆիզիկական դաստիարակություն։

4. Եսթետիկական դաստիարակություն։

Դաստիարակության, կրթության և ուսուցման կապը։ Կրթական աշխատանքի դաստիարակչական նշանակությունը։ Դաստիարակության խնդիրների կոնկրետությունը։ Ուսուցիչ-դաստիարակ։ Դասարանի ղեկավարը և նրա դաստիարակչական դերը։ Դպրոցի, ընտանիքի և կոմսերիամիության ու պիոներ կազմակերպության դաստիարակչական աշխատանքների համաձայնեցումը։

1. Կոմունիստական բարոյականության դաստիարակություն

Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը, Ստալինը կոմունիստական բարոյականության մասին։ Աճող սերնդի կոմունիստական բարոյականության դաստիարակությունը։

Մարքսիզմի, լենինիզմի հիմնադիրները բուրժուական բարոյականության մասին։ Ակտիվ պայքար բուրժուական բարոյականության դեմ։ Դպրոցի ուսումնա-դաստիարակչական աշխատանքների կուսակցականությունը։

Հակակրոնական դաստիարակություն։ Համ. Կ. (բ) Կ. ծրագրի պահանջը կրոնական հարաբերությունների բնագավառում (§ 13)։ Հակակրոնական ազատ պրոպագանդա ԽՍՀՄ-ում։ (ԽՍՀՄ-ի Սահմանադրություն, հոդված 124)։ Կրոնական հայացքների մերկացում։ Գիտական մարքսիստական հայացքների դաստիարակություն և ամրապնդում, մարտնչող աթեիզմի դաստիարակություն դպրոցում։ Հիշյալ խնդիրների լուծման միջոցներն աշակերտության մեջ դասարանում և արտադասարանական աշխատանքների ժամանակ (նյութերի վերլուծում դասարանում, հակակրոնական գրականության ընթերցում, եքսկուրսիաներ դեպի հակակրոնական թանգարանները, մարտնչող անաստվածների բջջի կազմակերպումը և այլն)։

«Անկրոն դաստիարակություն» ոպորտունիստական տեսությունը, վորպես կրոնական դաստիարակության յուրահատուկ ձև և նրա քննադատությունը։ Ցերիտասարդության կրոնական դաստիարակությունը կապիտալիստական յերկրներում։

ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ. Կ. (բ) Կ. ծրագրի և Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի պահանջներն ազգային փոխհարաբերությունների բնագավառում։ Ստալինյան Սահմանադրությունը ԽՍՀՄ-ի քաղաքացիների իրավահավասարության մասին (հոդ. 123)։ Լենինյան ինտերնացիոնալիզմի դաստիարակություն։

Ինտերնացիոնալ դաստիարակության խնդիրները լուծելու դպրոցի միջոցները։ Աշակերտության ծանոթացումն խորհրդային իշխանության ազգային քաղաքականության հետ, Խորհրդային Միության ժողովուրդների ազգային կուլտուրաների, պատմության, տնտեսության, գրականության, արվեստի, կոմկուսակցության պատմության, դասակարգային պայքարի փորձի և ԽՍՀՄ-ի սոցիալիզմի կառուցման հետ։ Հատուկ կազմակերպված արտադպրոցական աշխատանքներ (ՄՈՊՐ-ի բջիջ, ինտերնացիոնալ յերեկոներ, ընթերցանություն, թատրոն, կինո-նկարներ և այլն)։

Պայքար դպրոցում՝ տեղական նացիոնալիզմի և մեծապետական շովինիզմի թեքումների դեմ։ Ազգային թշնամության բորբոքումը, վորպես բուրժուական դաստիարակության հիմնական տարը։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Անսահման սիրո դաստիարակություն դեպի սոցիալիստական հայրենիքը, դեպի կոմկուսակցությունը, դեպի Խորհրդային Կառավարությունը և դեպի ԽՍՀՄ-ի ժողովուրդների մեծ առաջնորդ Ստալինը։ Պատասխանատվություն դեպի յերկրի բաղդը և նրա պաշտպանությունը։ Խորհրդային հայրենասիրության խնդիրները լուծելու դպրոցի միջոցները։ Սոցիալիստական հասարակարգի նոր մարդկանց, կոմունիզմի կառուցման և դասակարգային պայքարի նվաճումների ցուցադրում։ Բոլշեվիկյան զգոնություն դեպի դասակարգային թշնամին, ակտիվ ատելություն։ Սոցիալիզմի յերկիրը պաշտպանելու պատրաստակամության ու կարողության դաստիարակումը։ Ծանոթություն ԽՍՀՄ-ի հայրենասերների կյանքի և հերոսությունների հետ։ Դասի կրթական նյութերի ուղղությունը և բովանդակությունը, եքսկուրսիաների անցկացումը՝ ԽՍՀՄ-ի աշխատավորության դասակարգային պայքարի և սոցիալիզմի կառուցման հետ ծանոթացնելու համար։ Հատուկ կազմակերպված արտադպրոցական աշխատանքներ (համապատասխան գրականության ընթերցում, կինո-նկարների, պիեսների ցուցադրում և այլն)։ Ուժերի ներածին չափով յերեխաների մասնակցությունը սոցիալիզմի կառուցման գործում։

ԲՈԼՇԵՎԻԿՅԱՆ ԶԳՈՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Լենինը և Ստալինը սոցիալիզմ կառուցողների բոլշեվիկյան զգոնության մասին։ Զգոնությունը, վորպես խորհրդային հայրենասերների կարևորագույն հատկություններից մեկը։ Թշնամուն ճանաչելու և սոցիալիստական հայրենիքի շահերը պաշտպանելու կարողություն։

Յերեխաների բոլշեվիկյան զգոնության դաստիարակությունը դպրոցում և ընտանիքում։ Զգոն վերաբերմունք դեպի մարդիկ և նրանց գործունեությունը, իր վերաբերմունքը դեպի ուրիշները և դեպի իր աշխատանքը։

Զափահասների և յերեխաների զգոն վերաբերմունքի որինակները։

ԳԻՏԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Լենինը և Ստալինը գիտակցական կարգապահության դաստիարակության մասին։ Ստալինյան Սահմանադրությունը խորհրդային քաղաքացիների գիտակցական կարգապահության մասին։ Խորհրդային դպրոցականների գիտակցական կարգապահությունը։ Դպրոցի սիստեմատիկ աշխատանքը դպրոցում և դպրոցից դուրս գիտակցական կարգապահություն դաստիարակելու համար։ Աշակերտության կարգ ու կանոնի և ռեժիմի պահպանումը դպրոցում և ընտանիքում։ Աշակերտության վարքի կանոնները դպրոցում և դպրոցից դուրս (դպրոցի կանոնադրությունը)։ Գիտակցական կարգապահության, առանձնապես պիոներների և դպրոցականների կարգապահության որինակների ցուցադրումը աշակերտությանը։ Ուսուցչի անձնական որինակը։

Խրախուսանքի միջոցները։ Նրանց նշանակությունն առա-

ջաղիմությունը և գիտակցական կարգապահությունը բարձրացնելու գործում։ Տույժի միջոցները խորհրդային դպրոցում։

Ֆիզիկական պատիժների հակամանկավարժական նշանակությունը։ Այդ միջոցի լրիվ արգելումն։ Խորհրդային Միության Կենտգործկոմի և ժողկոմխորհի 35 թ. ապրիլի 7-ի վորոշումը անչափահասների հանցագործությունների դեմ պայքարելու մասին։ Բուրժուական մանկավարժության կարգապահություն դաստիարակելու տեսությունների քննադատությունները։

ԴԵՊԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆ ՈՒ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԵԼԸ

Լենինը և Ստալինը կոմունիստական աշխատանքի մասին։ Խորհրդային Միության Ստալինյան Սահմանադրությունը սոցիալիստական աշխատանքի մասին (հոդ. 12)։ Սովորողների աշխատանքի և հանգստի կազմակերպումը դպրոցի և ընտանիքի կողմից։ Դպրոցի և ընտանիքի աշխատանքի ռեժիմի ճիշտ կազմակերպումը և նրա խիստ պահպանումը յերեխաների և հասակավորների կողմից։ Սովորողների աշխատանքների կայուն կարգացուցակ դպրոցում և ընտանիքում։ Սովորողների աշխատանքի ճիշտ կազմակերպումը դասարանում՝ դասի ժամանակ։ Սովորողների աշխատանքի կոլեկտիվ ձևերը դպրոցում և դպրոցից դուրս։ Այդ ձևերի զարգացման անհրաժեշտությունը (Համ. Կ. (բ)Կ. ԿԿ 32 թ. ոգոստոսի 25-ի վորոշումը)։

Տեսական գիտելիքները աշխատանքում գործադրելու կարողության դաստիարակումը։ Աշխատանքի սոցիալիստական մեթոդին տիրապետելու կարողության դաստիարակումը՝ ինքնաքննադատություն, սոցմրցում աշխատանքներում, հարվածայնություն, աշխատանքի ստախանովյան մեթոդներ (գերազանցիկություն դպրոցում)։ Տեխնիկայի ճիշտ ոգտագործում։ Տեխնիկայի ստեղծագործական տիրապետումը։ Սովորողների դպրոցում և տանը կատարած աշխատանքները՝ դպրոցի առաջադրություններով։ Որինակների ցուցադրումը։ Սովորողների հասարակական աշխատանքների կազմակերպումը։ Ղեկավարությունն ու ոգնությունը այդ աշխատանքների կատարման ընթացքում։

Լենինը և Ստալինը սոցիալիստական սեփականության և դեպի նա ունենալիք վերաբերմունքի մասին։ ԽՍՀՄ-ի Ստալինյան Սահմանադրությունը սոցիալիստական սեփականության և դեպի նա ունենալիք վերաբերմունքի մասին։ Սովորողների վերաբերմունքը դեպի սոցիալիստական սեփականությունը։ Սոցիալիստական սեփականության պահպանումը, մասնակցությունն դպրոցի կառավարման մեջ։ Խնամքոտ վերաբերմունք դեպի իր իրերը։ Յերեխաների դեպի սոցիալիստական սեփականությունն ունեցած հարաբերության որինակները։

Սոցիալիստական հումանիզմի և դեպի սոցիալիստական համակեցության կանոնները գիտակցական վերաբերմունքի դաստիարակությունը։

Սոցիալիստական հումանիզմի էությունը (մարքսիզմի հիմնադիրները ճշմարտության, ազնվության, կոլեկտիվիզմի, բարեկամության և ընկերության մասին)։ Աշակերտության կողմից բոլշեվիկյան ճշմարտություն և ազնվություն պահպանելը աշխատանքում և իրենց փոխհարաբերություններում։

Կոլեկտիվիզմի, մտերմության և ընկերականության դաստիարակությունը։

Աշակերտների ընկերներ ընտրելը։ Հարգանքի դաստիարակությունը դեպի սոցիալիստական համակեցության կանոնները դպրոցում և ընտանիքում։

Պայքար յերեխաների անխնամատարության դեմ։

2. Բոլշեվիկյան կամքի յեվ բնավորության դաստիարակություն

Լենինը և Ստալինը բոլշեվիկյան կամքի և բնավորության մասին։ Կոմունիստական սկզբունքայնություն։ Վստահություն դեպի իր ուժերը, կենսուրախություն, վճռականություն, կայունություն, համառություն, արիություն, համարձակություն և հերոսություն։

Մարքս-լենինյան աշխարհայացողության նշանակությունը, կամքի և բնավորության դաստիարակման մեջ։ Սովորողների կամքի և բնավորության զարգացումը դպրոցում, ընտանիքում,

դասարանական, արտադասարանական և արտադպրոցական պարապմունքներում, խաղերում, սպորտում և այլն։ Աշակերտների մեջ բոլշևիկյան կամքի և բնավորության հանդես գալու որինակների ցուցադրում։

3. Ֆիզիկական դաստիարակություն

Մարքսը և Լենինը ֆիզիկական դաստիարակության մասին։ Ֆիզիկական դաստիարակության տեղը սոցիալիզմի բազմակողմանիորեն զարգացած կառուցողներ պատրաստելու գործում։ Համ. Կ. (բ)Կ. ԿԿ 32 թ. ապրիլի 21-ի վորոշումը («Պիոներական կազմակերպության աշխատանքների մասին») առողջ փոխարինողներ ունենալու պայքարի մասին։ Աշակերտների լրիվ առողջ որգանիզմի զարգացման պայմանները։ Դպրոցի աշխատանքների սանիտարական և առողջապահական ռեժիմը։ Առողջապահական ունակությունների դաստիարակությունը։ Ֆիզկուլտուրան խորհրդային դպրոցում։ Արտադպրոցական առողջապահական աշխատանք։ Առողջապահական աշխատանք աշակերտության հետ՝ արձակուրդների ընթացքում։ Առողջապահական դպրոցներ։ Խորհրդային դպրոցի աշակերտության նախապատրաստումը բանվորների և գյուղացիների սոցիալիստական պետության պաշտպանության համար։ Տղաների և աղջիկների համատեղ ուսուցում խորհրդային դպրոցում։ Տղամարդն ու կինը ընկերներ են կոմունիզմի համար մղվող դասակարգային պայքարում։ Բարոյական և ֆիզիկական դաստիարակության կապը խորհրդային դպրոցում։

4. Եսթետիկական դաստիարակություն

Մարքսիզմի հիմնադիրները եսթետիկական դաստիարակության մասին։ Գեղարվեստը վորպես զգացումների, մտքի և կամքի դաստիարակության միջոց։ Եսթետիկական դաստիարակությունը մարդու բազմակողմանի զարգացման մեջ։ Եսթետիկական խնդիրները խորհրդային դպրոցում։

Եսթետիկական դաստիարակության խնդիրների լուծման միջոցները (գրականության, յերաժշտության, յերգի, նկարչության, ծեփ և այլ առարկաների դասավանդում)։ Արտադպրոցական միջոցառումներ։

ՅՈԹԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ ՅԵՎ ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

Աշակերտական կազմակերպությունները

Կոմյերիտական կազմակերպությունը դպրոցում։ Կոմյերիտական խնդիրները դպրոցում Համ. Կ. (բ)Կ. ԿԿ ցուցմունքների համաձայն։

Կոմյերիտմիության ծրագրերի պահանջները դպրոցում և յերեխաների մեջ աշխատելու բնագավառում։ Պիոներական կազմակերպությունները դպրոցում և նրա կառուցվածքը։ Պիոներ կազմակերպության խնդիրները դպրոցում Համ. Կ. (բ) Կ. ԿԿ-ի և կոմյերիտմիության ցուցմունքների հիման վրա։ Կոմյերիտական և պիոներական կազմակերպությունները դպրոցում և նրանց աշխատանքի բովանդակությունները ու մեթոդները։

Քաղաքական-դաստիարակչական աշխատանք։ Պայքար աշակերտության բարձր առաջադիմության և գիտակցական դիսցիպլինայի համար։ Առողջապահության պաշտպանություն և ֆիզիկական կուլտուրայի աշխատանքներ։

Աշխատանքի սոցիալիստական մեթոդների պրոպագանդա։ Հանգստի և զվարճանքի կազմակերպում։ Կոմյերիտական կազմակերպիչներն ու պիոներ ղեկավարները դպրոցում։ Նրանց աշխատանքի բովանդակությունը և մեթոդները։

2. Աշակերտական կազմակերպությունները խորհրդային դպրոցում,—տարրական դպրոցում (1—3 և 4-րդ դասարաններ), միջնակարգ դպրոցում (5—7-րդ, 8—10-րդ դասարաններում)։ Նրանց խնդիրները և աշխատանքի բովանդակությունն ու մեթոդները։

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԴՊՐՈՑՆ ՈՒ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Խորհրդային ընտանիք։ Ցերեխաների դաստիարակության խնդիրները խորհրդային ընտանիքում։ Ցերեխաների ռեժիմի սահմանումն ընտանիքում, հաշվի առնելով նրանց տարիքը։ Սիստեմատիկորեն տարվող հսկողություն։ Աշակերտության անխնամության վերացումը դպրոցի և ընտանիքի կողմից։ Դպրոցի խնդիրները ծնողների մեջ մանկավարժական պրոպագանդա տանելու ուղղությամբ։

Դպրոցի և ընտանիքի կապերի ձևերը։ Ընտանիքի ազդեցությունը ընկերական կոլեկտիվ ընտրելու գործում։ Ցերեխաների դաստիարակությունն ընտանիքում՝ որինակների միջոցով։ Ընտանիքում սովորողներին ոգնելը դպրոցի առաջադրանքները կատարելու գործում։ Ընտանիքի մասնակցությունը սովորողների արտադպրոցական աշխատանքների, հանգստի և զվարճանքի կազմակերպման մեջ։

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՐՏԱԴԱՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ԱՐՏԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ

Արտադասարանական և արտադպրոցական աշխատանքների խնդիրները։ Աշակերտության պահանջների և հետաքրքրությունների խթանումն ու բավարարումը գիտության, տեխնիկայի գեղարվեստի, ֆիզկուլտուրայի և սպորտի բնագավառներում։ Սովորողների հասարակական-քաղաքական զարգացումն արտադասարանական և արտադպրոցական աշխատանքների պրոցեսում։ Աշակերտության հետ կատարվող արտադասարանական և արտադպրոցական աշխատանքները դպրոցի ուսումնական և դաստիարակչական աշխատանքների նպատակներին յենթարկելը։

Աշակերտության ընթերցանության կազմակերպումը։ Գրականություն յերեխաների և պատանիների համար։ Ըստ դասարանների աշակերտության համար գրականության ցուցակների

կազմելը մանկավարժների կողմից։ Աշակերտների ընթերցանության կազմակերպումը կապված դպրոցում ուսումնասիրվող առարկաների հետ։ Մանկական դպրոցական և արտադպրոցական գրադարանների կազմակերպումը և նրանց աշխատանքը։

Աշակերտության խմբակային աշխատանքների կազմակերպումը։ Խմբակների տիպերը։ Խմբակային աշխատանքային ծրագրերը։

Աշակերտության ակտիվությունը և ինքնագործունեությունը խմբակային աշխատանքներում։ Ընթերցանության, գեղեցկությունների և յերեկույթների կազմակերպումը դպրոցում և նրանց դաստիարակչական ու կրթական նշանակությունը։

Արտադպրոցական աշխատանքներն աշակերտության հետ։ Մանկական տեխնիկական կայաններ, կաբինետներ և լաբորատորիաներ։ Տեխնիկական հետաքրքրությունների պահանջների բազմազանությունը տարբեր տարիքի յերեխաների մոտ։ Աշակերտների տեխնիկային տիրապետելու գծով տարվող արտադպրոցական աշխատանքների կապը դպրոցական առարկաների ուսումնասիրության հետ (մաթեմատիկա, ֆիզիկա, քիմիա, բնագիտություն, աշխարհագրություն և այլն)։ Աշակերտների կառուցողական և գյուտարարական աշխատանքները։

Կինո աշխատանք աշակերտության հետ։ Դպրոցական և արտադպրոցական կինոյի կազմակերպումը։ Կինո-նկարների ընտրություն դպրոցի դաստիարակչական և կրթական խնդիրների տեսակետից։ Կինո-սեանսների տեվողությունը։ Աշխատանք աշակերտների հետ՝ կինո-նկարը դիտելուց հետո։ Թատրոնի աշխատանք յերեխաների հետ։ Մանկական թատրոնների կազմակերպումը և յերեխաների համար պիեսներ բեմադրելը հասակավորների թատրոնում։

Աշակերտների ամփոփող աշխատանքը պիեսը դիտելուց հետո։ Դպրոցական թատերական բեմադրությունների կազմակերպումն աշակերտության մասնակցությամբ։ Աշխատանք աշակերտության հետ պիոներական տներում։

Պիոներական տների խնդիրները։ Նրանց աշխատանքի բովանդակությունն ու մեթոդները։

Առողջապահական աշխատանք աշակերտության հետ։ Զմեռային շրջանի դահուկների և չմուշկների կայանների կազմա-

կերպումը։ Մանկական հանգստյան տների և սանատորիաների աշխատանքը։ Ամառային շրջանում պիոներական ճամբարների կազմակերպումը, ճամբարում յերեխաների հետ կազմակերպվելիք աշխատանքի բովանդակությունն ու մեթոդները։ Աշակերտների հեռավոր եքսկուրսիաների և արշավների կազմակերպումը։

Հանգստի և կուլտուրայի մանկական պարկ։ Մանկական սանատորիաներ և հանգստյան տներ։

ՏԱՍԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ

Լենինը, Ստալինը և կուսակցական վորոշումները խորհրդային դպրոցի ուսուցչի մասին։ «Ժողովրդական ուսուցիչների ֆալանգը կազմում է սոցիալիզմի հիման վրա նոր կյանք կառուցող յերկրի աշխատավորների մեծ բանակի ամենաանհրաժեշտ մասերից մեկը» (Ստալին)։

Համ. Կ. (բ) Կ. Կ Կ, Խորհրդային Կառավարության և խորհրդային հասարակայնության հոգատարությունն ուսուցչի մասին։ Խորհրդային ուսուցիչը ԽՍՀՄ-ի անվանի քաղաքացի յե։ Ուսուցչի ղեկավար դերը դպրոցում։ Ուսուցչի պատասխանատու և պատվավոր պարտականությունը ԽՍՀՄ-ում։

Խորհրդային ուսուցչի հատկությունները, վորոնք անհրաժեշտ են կոմունիստական դաստիարակության, կրթության և ուսուցման խնդիրներ լուծելու համար։ Մարքս-Լենինյան կրթություն, բոլշևիզմի տիրապետում։ Բոլշևիկի հատկությունների դաստիարակություն, դասավանդվող առարկայի խորը նշանակություն. մանկավարժական պատրաստություն։ Ստալինյան հումանիզմը վորպես հիմք ուսուցչի դեպի յերեխաները ունենալիք հարաբերությունների մեջ։ ԽՍՀՄ-ի մանկավարժական գործի ակնառու վարպետների բնութագիրը։ Ուսուցիչների պատրաստման սիստեմը ԽՍՀՄ-ում։ Խորհրդային դպրոցի ուսուցիչների կրթության բարձրացման և կատարելագործման հիմնարկները։

Դպրոցի աշխատանքի ղեկավարությունը։ Ուսուցիչների

ճնշված վիճակը բուրժուական հասարակակարգում, ֆաշիստական յերկրներում։

ՏԱՍՆՄԵԿԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԴՊՐՈՑԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դպրոցի ղեկավարությունը։
2. Դպրոցական շենքը և նրա կահավորումը։

Դպրոցի ղեկավարությունը։ Դպրոցական կանոնադրությունը, վորպես դպրոցի կյանքը և աշխատանքները ղեկավարող փաստաթուղթ։ Դպրոցի կառավարումն։ Դպրոցի դիրեկտորը, նրա իրավունքներն ու պարտականությունները։ Դպրոցի միանձնյա ղեկավարությունը։ Դիրեկտորի ոգնական՝ ուսումնական մասի վարիչ։ Ուսումնական մասի վարիչի իրավունքներն ու պարտականությունները։ Ուսուցիչների, դասղեկների, կոմյերիտակազմակերպչի, պիոներ ղեկավարի իրավունքներն ու պարտականությունները։

Դպրոցական բժիշկը, նրա իրավունքներն ու պարտականությունները դպրոցում։

Մանկավարժական խորհուրդը և նրա աշխատանքի բովանդակությունը։ Դպրոցի մեթոդական կազմակերպությունները։ Դպրոցի աշխատանքների պլանավորումը։ Սիստեմատիկ հսկողության կազմակերպումը դպրոցի ուսումնա-դաստիարակչական աշխատանքների ընթացքի վրա։

Ժողկրթբաժինների և Լուսժողկոմատի կողմից դպրոցներին մանկավարժական ոգնություն ցույց տալու գործի կազմակերպում։ Դպրոցների տեսչական հրահանգումը։ Տեսչին առաջադրվող պահանջները։

Դպրոցական հաշվեմատյան։ Դասարանական մատյան, աշակերտական որագիր և նրանց կիրառման կարգը։ Ուսուցիչների և դասղեկների հաշվեմատյանը։ Դպրոցական աշխատանքների ընդհանուր հաշվեհարդար ուսումնական տարվա քառորդներով։

Դպրոցական բյուջեն, դպրոցի տնտեսությունը և գործավարությունը։

Դպրոցի տարեկան հաշվետվությունը։ Դպրոցի ծնողական կոմիտեն, նրա իրավունքներն ու պարտականությունները։ Դպրոցի հաշվետվությունը հասարակայնության առաջ։

Դպրոցական շենքը և նրա կահավորումը։ Դպրոցական շենքի և նրա տեղադրության առաջադրվող մանկավարժական և առողջապահական-սանիտարական պահանջները։ Դպրոցական դասարաններին և այլ սենյակներին առաջադրվող պահանջները։

Դպրոցի կահավորումը կահույքով։ Աշակերտական գրասեղաններ, գրատախտակներ, ուսուցչի սեղան, պահարաններ։ Ուսումնական կաբինետների սարքավորումներ, լաբորատորիաների, ֆիզկուլտուրայի դահլիճի, անկյունների սարքավորումը։ Դպրոցի ներքին ձևավորումը։ Կենդանի անկյուն դպրոցում։ Դպրոցական ողջերեվույթաբանական կայան։ Դպրոցամերձ հողատարածք։

Հատուկ դպրոցական կաբինետներ՝ ֆիզիկական, քիմիական, բիոլոգիական և այլն։ Աշակերտների աշխատանքների դպրոցական ցուցահանդեսներ, թանգարաններ։ Մեթոդական դպրոցական կաբինետներ ուսուցիչների համար։ Դպրոցական գրադարաններ։ Աշակերտների աշխատանքների կազմակերպումն ու մեթոդիկան այդ դպրոցական գրադարաններում։

Համառոտ դիտողություններ մանկավարժության ծրագրի նախագծի առթիվ

Ծրագրի նախագիծն առանձին հատված է հատկացնում «Կոմունիստական դաստիարակության նպատակը» թեմային, որը խորհրդային մանկավարժության դասընթացի հետագա կառուցման վորոշիչն է հանդիսանում։ Այս թեմայում մանրամասնորեն և ծավալուն կերպով լուսաբանվում է մարքսիզմ-լենինիզմի հիմնադիրների հայացքները նոր մարդ—կոմունիստ դաստիարակելու մասին. ավելացրած է Ստալինյան դարաշրջանի նոր մարդու բնութագիրը և տրվում է մարքսիստական-լենինյան ուսմունքը մարդ-անհատի զարգացման մասին։

Նախորդի հետ սերտորեն կապված հաջորդ թեման «Խորհրդային յերեխաներ» թեման է։ Մանուկն իր գոյության առաջին տարուց սկսած, նախադպրոցականը և հատկապես դպրոցականը պետք է մանրազննին ուսումնասիրվեն մանկավարժների կողմից։

«Խորհրդային յերեխաներ» թեմային, նախագծի մեջ, անմիջականորեն հաջորդում են «ԽՍՀՄ-ի պետական քաղաքակրթությունը ժողովրդական լուսավորության բնագավառում և դպրոցը» թեման։ Այս թեմայի մեջ շարադրված են Լենինի, Ստալինի ցուցմունքներն ու կուսակցական վորոշումները դպրոցի մասին, Համ. Կ.(բ)Կ. ծրագրի պահանջները ժողովրդական կրթության բնագավառում և խորհրդային դպրոցի կառուցման հիմնական սկզբունքները. այս թեմայով ուսանողն սկսում է ուսումնասիրել դպրոցում տարվող կրթության, ուսուցման և դաստիարակության տեսությունները։

Ուսուցումն ու դաստիարակությունը միասնական բազմակողմանի մանկավարժական պրոցես է։ Այսու հանդերձ, այս պրոցեսը մանրազննին և բազմակողմանիորեն ուսումնասիրելու համար նախագիծն այս պրոցեսի տարբեր կողմերը՝ ուսուցումն ու դաստիարակությունը մշակում է առանձին գլուխներում։

Ծրագրի նախագծում զգալիորեն տարված է «Դաստիարակության տեսություն» թեման։ Այս թեմայի մանրամասն զարգացումը թելադրվում է նրա մեջ մի շարք նոր մոմենտներ մտցնելու անհրաժեշտությամբ։

«Խորհրդային ուսուցիչ» թեման տրվում է 10-րդ գլխում, յերբ ուսանողները արդեն յուրացրել են խորհրդային մանկավարժության կողմից ուսուցչին առաջադրված հիմնական պահանջները։

Դպրոցական առողջապահական հարցերը մանկավարժության ծրագրի մեջ մտցված չեն, նկատի ունենալով այն, որ դպրոցական առողջապահությունը մանկավարժական բուհերում դասավանդվում է վորպես ինքնուրույն առարկա։

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0938283

22 ОКТ. 1938
501
ԳԻՆԸ 60 Կ.
11
29055
-30-

ПРОГРАММА

По педагогике для педагогических институтов

Заочный отдел педагогического института